

SPIS TREŚCI

Spis ilustracji.	9
O czym będzie mowa	17
Prolog	
Prezydent i osobliwe kopce	21
Jefferson odkrywa stratyografię archeologiczną. Szkielety – i co można z nich wyczytać. Po raz pierwszy wyłania się pytanie: Skąd przybyli pierwsi Amerykanie?	

KSIĘGA PIERWSZA

1. Kolumb, wikingowie i skraelingowie	31
Niezwyczajna mapa. Czy Amerykę Północną odkrył Kolumb? Kolumb pierwszym antropologiem? Kamień z Kensington – autentyk czy falsyfikat? Nie ulega wątpliwości, że pierwsi odkryli Amerykę Północną wikingowie. Dowód Helge Ingstada. Freydis – piekielna baba, Snorri – pierwszy biały Amerykanin. „Jazgotliwi” albo „Pomarszczone twarze”.	
2. Siedem Miast Ciboli	47
Las Casas oskarża. Podbój Ameryki Północnej od południa. Wielka przygoda człowieka o nazwisku Krowi Łeb. Tortura ośmioletniej wędrowki. Pierwszy opis bizona. Franciszkanin z Nicei. Estevanico, Murzyn z Azamoru, odkrywa Cibolę. Coronado zdobywa pierwsze puebla. „Kapitan Wąs”. Życie w pueblach.	
3. Hymn ku chwale Południowego Zachodu – od Bandeliera do Kiddera	74
Piesi wędrowcy. Dzikie Południowy Zachód. Pierwsi eksploratorzy. Cushing, Té-na-tsa-li, czyli „kwiat leczniczy”. Té-na-tsa-li nie poddaje się. Bandelier, uczeń Morgana. Jego śmierć: „Niepowetowana strata”. „Powieść naukowa” Bandeliera. Kidder w Pecos. „Dobrze by było, żebyście zdobyli sobie gdzieś parę koników”. „Teoria to wyraz, dla którego nie ma miejsca w archeologii”. „Ostatni z Pecos”. Pierwsza chronologia względna.	
4. Rozkwit i upadek puebla Aztec.	93
Stary człowiek wspomina... W pueblu Aztec nigdy nie było Azteków. Cudowne dzieci. Earl Morris podejmuje prace wykopaliskowe. Nadmiar znalezisk? Kiva, miejsce zebrania tajnych związków męskich. 352 pomieszczenia, 1500 mieszkańców? Pueblo Aztec było zasiedlone dwukrotnie. Od roku 1252 n.e. – miasto upiorów.	
5. Mumie, mumie...	105
Roztropna a dowcipna Mrs. Morris. Kiedy kiva nie jest kivą? Dobrze zakonserwowana „Mała Alice”. Kiedy mumia jest mumią? Mumia wyróżniona Błękitną Wstęgą na wystawie psów. Starannie zszyte zwłoki człowieka. Obuwie bez nóg, naszyjnik bez szyi... Epidemia, która zdziesiątkowała dzieci. Prekolumbijska Ameryka Północna nie знаła militarizmu. Legenda o zdrowym życiu, jakie wiodły ludy pierwotne. Skrzynia z mumią i cztery flety.	

KSIĘGA DRUGA

6. Czym jest archeologia i w jakim celu się ją studiuje? 117
 Antropologia to nauka o człowieku; archeologia – o tym, co człowiek po sobie zostawił. Ale rzecz jest bardziej złożona, niżby się zdawało. „Planować z zapałem, a realizować z flegmą”. Szczególna sytuacja archeologii północnoamerykańskiej. W Ameryce Północnej można studiować archeologię w 137 uniwersytetach i college'ach. 536 muzeów wystawia zbiory prehistorycznych zabytków indiańskich. Ameryka Północna – „laboratorium” ewolucji ludzi epoki kamienia.
7. Warstwy i skorupy 124
 Co opowiedział Kidder stawiając na głowie prawa stratygrafii. Jak powstają warstwy? 38 warstw kryjących w sobie informacje z 8860 lat. Kultura ludzkości zaczyna się wraz z ceramiką. Kto wynalazł ceramikę? Bo-bo i prehistoryczna pieczeń wieprzowa. Metoda termoluminescencji umożliwia datowanie ceramiki.
8. Tykanie czasu 134
 54 nauki pomocnicze archeologii. Willard F. Libby i izotop węgla ^{14}C . Tak zwany okres połowicznego rozpadu. Wszyscy jesteśmy radioaktywni. Najciekawsze laboratorium świata. Pierwsze wyniki były sensacją dla archeologii światowej. Ale czy daty zawsze odpowiadają rzeczywistości? Jak bomba wodorowa zakłóciła badania archeologiczne. Nagroda Nobla za instrument pomocniczy archeologii.
9. Nieskończone drzewo 144
 Dr Douglass i płamy na Słońcu. Rok 1929 zapoczątkowuje nową epokę. Co się stało między 1650 a 1725 rokiem n.e.? Tak zwane „overlapping” – jaka jest dokładność metody dendrochronologicznej? Pueblo Bonito i trudni Indianie. Kilka zwojów aksamitu lila. Datowanie dendrochronologiczne gdzie indziej, nawet w zastosowaniu do katedry w Trewirze.

KSIĘGA TRZECIA

10. Szlakiem zabytków 157
 Chronologia bezwzględna puebli i Wyplataczy Koszyków. Krótka charakterystyka kultur Basket Maker I–III i Puebli I–V. Naszyjnik z 5700 muszelek. National Park Service i miniaturowe muzea. Casa Grande, Montezuma Castle, Betatakin. Colton zakłada muzeum. Żyzny „Czarny Piasek”. Osiemset ruin wokół Wupatki. Oraibi starsze niż Berlin. O rozmowach, jakie prowadził psycholog C.G. Jung w Taos, i co szepnął mu „do lewego ucha” tajemniczy głos znikąd. Goethe o Ameryce. Zaginione miasto Lukachukai.
11. Ciekawscy bracia z Mesa Verde 178
 Zamordowanie Richarda Wetherilla. Europejka urzeczona niezwykłym widokiem. „Pałac Skalny”. Fotograf W.H. Jackson. 322444 zwiedzających w ciągu jednego lata – odrzutowce zagrażają ruinom. Kidder kroczy śladami Wetherilla. Poprzednicy Wyplataczy Koszyków.
12. Cochise, Mogollon – i Hohokamowie, „lud, który zaginął bez śladu” 185
 Kto kogo poprzedzał? Tabela chronologiczna. Siedem faz kultury Hohokamów. Miasto węży. Haury kopie po raz drugi. Wpływy z południa? Gra w piłkę. Hohokam na 500 lat przed Dürerem stosuje technikę trawienia. Potłuczona ceramika. Największy w Ameryce budownicowie kanałów.
13. Dzieje kukurydzy 198
 O początkach uprawy roślin i udomowieniu zwierząt we wczesnym okresie dziejów ludzkości. Gdzie powstało rolnictwo? Najważniejsze wynalazki ludzkości. „Abel” – pasterz, i „Kain” – rolnik. Kłopoty z indykami. Bomby przeciw ptakom. Autentycznie amerykańskie rośliny uprawne. Wędrówka kartofli i pomidorów. Żłociste kolby. Kukurydza nie pełni się sama. Skąd się więc wzięła ta roślina uprawna? Rzekoma skamielina. Rozwiązanie zagadki.

KSIĘGA CZWARTA

14. Okrycia kopców 213
8816 metrów sześciennych ziemi. Większy nakład pracy niż przy budowie piramid egipskich. Co pisali pierwsi odkrywcy. „Old Tippecanoe”, dziewiąty prezydent Stanów Zjednoczonych. Generałowie i duchowni. Spieszony oficer kawalerii. Zniszczenia. Smithsonian Institution. Trzy klasyczne książki.
15. Oblędne teorie o Atlantydzie i krainie MU 225
„Indianie nie są ludźmi”. Teoria prześladowcy czarownic. Dziesięć zaginionych pokoleń Izraela. Mormoni. Według biskupa Usshera Bóg stworzył świat w roku 4004 przed Chr. Atlantydzi i ich „unoszące się nad ziemią” pojazdy. MU – kraina licząca 64 miliony mieszkańców. „Crackpots” i ich obsesje.
16. Rozwiązanie zagadki kopców 233
Niezwyczajne tereny do gry w golfa. Kopiec Węża w Ohio. Piramidy w Ameryce Północnej. 2700 lat Budowniczych Kopców. Adena i Hopewell. Cahokia Mound zajmuje powierzchnię większą niż egipska piramida Cheopsa. Grób pełen skarbów. Perły wartości dwóch milionów dolarów. Rzekoma epoka żelaza. „Wielkie Słońce” i „śmierdzące”.
17. Amerykański Goliat 255
Farmer zakłada się z pastorem. Pięć ton gipsu przybiera kształt. Największa skamieniałość na świecie. Emerson: „Okaz bez wątpienia wiekowy!” Z cyrku do muzeum. Poeta podaje w wątpliwość czaszkę z pliocenu. Skandaliczna afera czaszki z Piltown. Czy istniał w Ameryce Północnej człowiek epoki lodowcowej?

KSIĘGA PIĄTA

18. Człowiek z Folsom 263
Czarny kowboj odkrywa kość. Odkrycie staje się sensacją. Pierwszy ślad człowieka epoki lodowej w Ameryce Północnej. Figgins znajduje dowód, Kidder i Roberts potwierdzają. Człowiek z Folsom polował na zwierzęta wymarłe 10 000 lat temu. Dlaczego szkielety bizonów były pozbawione kręgów ogonowych?
19. Człowiek z jaskini Sandia 267
Zapylona jaskinia. Gromada skautów wycofuje się... Pazur leniwca olbrzymiego. Ślady człowieka w piątej warstwie? „Znaleźliśmy wreszcie!” I znów szczątki broni, ale żadnych śladów samego człowieka! Spór o wiek człowieka z jaskini Sandia.
20. Świat Pierwotnych Myśliwych 276
Uparty Aleś Hrlička. Producent filmowy pisze książki o Pierwotnych Myśliwych. Odkrycie na terenie rancho Lindenmeiera. 6000 narzędzi kamiennych. Pierwsze żetony? Grot Clovis (Clovis Point). Gipsowy blok w laboratorium. Spór między geologami a fizykami. Dziewięć ciałąt mamucich na farmie Lehnera. Trudności datowania. Paleniska z Tule Springs. Ortega y Gasset o człowieku. Najstarsza na świecie fabryka obuwia.
21. Wymieranie wielkich zwierząt 287
Stary człowiek z Kaw-Ray-Saw-Kaw's. Ile czasu trzeba na wykonanie grotu do oszczepu? Piękno prehistorycznej broni. Atlatl, pierwsza „cudowna broń” człowieka. Opis polowania na bizona. Najgroźniejsza broń człowieka – ogień. Kiedy i dlaczego wymarły: mamut, bizon i inne wielkie zwierzęta? Człowiek jako morderca i zdobywcza.
22. Intermezzo: Wieże milczenia 296
Rancher Areano odkrywa dziwne budowle. 500 wież. Wojna i śmierć. Niesamowite odkrycie. Mumie... „Śwędzący palec”, „Osilek” i „Odważna Tytania”. Skąd pochodził ten lud i kto go zniszczył?
23. Pierwszy Amerykanin, czyli dziewczyny z Midlandu i Laguny 303
Rzekomy „człowiek z Nebraski”. „Minnesota-Minnie”. Człowiek z Midlandu i człowiek z Tepeaxapanu należą do gatunku Homo sapiens. Rozbieżne poglądy. Człowiek sprzed 1750 000

lat w Afryce? Neandertalczyk – boczna ślepa odnoga ewolucji. Nasz bezpośredni przodek: człowiek z Cro-Magnon. „Gdyby jechał pan metrem i do wagonu wszedł kromanińczyk, prawdopodobnie nie zwróciłby pan na niego uwagi!” Siedemnastolatek znajduje czaszkę. Czaszka wędruje po świecie. Dr Berger datuje: wiek – 17 150 lat!	
24. Droga przez Cieśninę Beringa.	311
Epilog	
Ostatni w Stanach Zjednoczonych człowiek epoki kamienia	316
Pod rzeźnią. Człowiek, który mówił nieznanym językiem. „Siwini” – pierwsze zrozumiane słowo. Terror wobec ostatnich ludzi epoki kamienia. Dziki człowiek portierem w muzeum. Iszi uczy się i naucza. Trudna sztuka krzesania ognia. Pogrzeb ostatniego w Ameryce człowieka epoki kamienia.	
Przypisy	328
Źródła cytatów.	339
Indeks	340